

Datum van inontvangstneming : 16/10/2025

Zaak C-591/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

4 september 2025

Verwijzende rechter:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litouwen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

3 september 2025

Eiser tot cassatie en verweerder in eerste aanleg:

G. Č.

Verzoekende partij in eerste aanleg en verweerder in cassatie:

Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Andere partij in de procedure:

Baltijos technologijų institutas UAB

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Litouwen)

BESCHIKKING

3 september 2025

Vilnius

De kamer voor burgerlijke zaken van de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, Litouwen, [OMISSIS] [samenstelling van de rechtsprekende formatie]

heeft ter terechtzitting in het kader van de schriftelijke procedure voor een cassatieberoep, de civiele zaak onderzocht die betrekking had op het cassatieberoep dat door **verweerder G. Č.** was ingesteld tegen het vonnis van de Kauno apygardos teismas (regionale rechtbank Kaunas, Litouwen) van 10 december 2024 in de vordering tot schadevergoeding van verzoekster in eerste

aanleg, de Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (dienst voor arbeidsvoorziening van het ministerie van Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid van de Republiek Litouwen), tegen de verweerder, G. Č, de derde die het recht heeft om te interveniëren in het hoofdgeding, de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid “Baltijos technologijų institutas”, die geen vordering heeft ingesteld met betrekking tot de vordering in het hoofdgeding die losstaat van deze vordering,

heeft als volgt geoordeeld:

- 1 Het onderhavige cassatieberoep betreft de uitlegging en toepassing van de rechtsregels betreffende de verplichting van een werkloze om de kosten voor formele beroepsopleiding terug te betalen aan de dienst voor arbeidsvoorziening van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de rechtsregels die bepalen wanneer een overeenkomst als consumentenovereenkomst moet worden aangemerkt.
- 2 Het geding tussen partijen valt binnen de werkingssfeer van de nationale wetgeving, te weten de Latvijas Republikas Civillikums (burgerlijk wetboek van de Republiek Letland; hierna: „burgerlijk wetboek”), de Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas (arbeidswet van de Republiek Litouwen; hierna: „arbeidswet”), en van Uniewetgeving, met name richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (zoals gewijzigd bij richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten; hierna: „richtlijn 93/13”).
- 3 [OMISSIS][verplichting om het verzoek in te dienen krachtens artikel 267 VWEU]
- 4 De rechter die op het cassatieberoep in het hoofdgeding moet beslissen, verzoekt het Hof van Justitie (van de Europese Unie; hierna: „Hof”) om een prejudiciële beslissing over de inhoud van het op het geding tussen partijen toepasselijke Unierecht en om uitlegging van de desbetreffende rechtspraak. Het verzoek aan het Hof is noodzakelijk omdat de inhoud van bepaalde regels van het Unierecht die relevant zijn voor het geding tussen partijen niet volledig duidelijk zijn bij de toepassing van de rechtsleer van de „acte clair” en de „acte éclairé”.
- 5 Gelet op het feit dat het verzoek van de rechter die uitspraak moet doen op het cassatieberoep aan het Hof geen definitieve beslissing is [artikel 260 van de Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (wetboek van burgerlijke rechtsvordering van de Republiek Litouwen; hierna: „wetboek van burgerlijke rechtsvordering”)], in de zin dat het het geding tussen partijen niet oplost, zal deze kamer, onverminderd het bepaalde in artikel 361 van het [wetboek van burgerlijke rechtsvordering], de juridische en de feitelijke kwesties in de zaak slechts behandelen voor zover dat nodig is voor de prejudiciële procedure. [Verwijzing naar bepalingen van procesrecht]

I. Toepasselijke bepalingen van Unierecht

6 Artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13 luidt:

„1. [...]

2. *Contractuele bedingen waarin dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen of bepalingen of beginselen van internationale overeenkomsten waarbij de lidstaten of de Gemeenschap partij zijn, met name op het gebied van vervoer, zijn overgenomen, zijn niet aan deze richtlijn onderworpen.*”

7 In artikel 2, onder b) en c), van richtlijn 93/13 is bepaald:

„a) (...)

b) **consument:** *iedere natuurlijke persoon die bij onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt voor doeleinden die buiten zijn bedrijfs- of beroepsactiviteit vallen;*

c) **verkoper:** *iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die bij onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt in het kader van zijn publiekrechtelijke of privaatrechtelijke beroepsactiviteit.*”

8 Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 luidt:

„1. *De lidstaten bepalen dat oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument onder de in het nationale recht geldende voorwaarden de consument niet binden en dat de overeenkomst voor de partijen bindend blijft indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan.*

2. (...)”.

II. Bepalingen van Litouws recht die relevant zijn voor de beslechting van het geding

9 De rechtsregels die in casu van toepassing zijn, zijn die welke golden op het ogenblik van de sluiting van de bilaterale overeenkomst van 9 mei 2022 betreffende de verstrekking van beroepsopleidingsdiensten in het kader van programma's voor beroepsopleiding aan verweerder en zijn indienstneming na afronding van de beroepsopleiding, te weten de bewoordingen van het burgerlijk wetboek zoals dat van kracht was van 1 januari 2022 tot en met 28 mei 2022 en de bewoordingen van de arbeidswet zoals die van kracht was van 1 april 2022 tot en met 1 juli 2022.

10 Artikel 6.228¹ van het burgerlijk wetboek [OMISSIS] bepaalt onder meer het volgende:

„1. In een **consumentenovereenkomst** verbindt de handelaar zich ertoe de eigendom van goederen aan de consument over te dragen of diensten te verlenen aan de consument en verbindt de consument zich ertoe de goederen of diensten in ontvangst te nemen en de prijs daarvan te betalen. Andere overeenkomsten tussen een handelaar en een consument worden eveneens als consumentenovereenkomsten beschouwd in de gevallen waarin dit wetboek voorziet.

2. Onder ‚consument’ wordt verstaan iedere natuurlijke persoon die voor andere doeleinden dan zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit (voor consumentendoeleinden) overeenkomsten sluit of wil sluiten.

3. Onder ‚handelaar’ wordt verstaan een natuurlijke of rechtspersoon of een andere organisatie of onderdeel daarvan die in het kader van handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteiten overeenkomsten sluit of wil sluiten, met inbegrip van personen die namens of voor rekening van de handelaar handelen. Een rechtspersoon kan ongeacht de rechtsvorm van zijn deelnemers als een handelaar worden beschouwd.”

4. (...)”

11 In de Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (wet van de Republiek Litouwen betreffende de consumentenrechtenbescherming) zijn de begrippen „consument” en „handelaar” (artikel 2, leden 20 en 25, van deze wet) in dezelfde bewoordingen gedefinieerd als in het burgerlijk wetboek.

12 Artikel 1 van de arbeidswet [OMISSIS] luidt als volgt:

„1. In deze wet zijn de belangrijkste vormen van werk en hun stelsel vastgelegd, alsmede de rechtsgrondslag van het stelsel ter ondersteuning van de werkgelegenheid voor werkzoekenden, het doel en de taken daarvan, de functies van de instanties die het beleid ter ondersteuning van de werkgelegenheid uitvoeren, de organisatie en de financiering van de verlening van arbeidsmarktdiensten en de uitvoering van maatregelen ter ondersteuning van de werkgelegenheid, de verantwoordelijkheid voor illegale arbeid, inbreuken op de procedure voor de tewerkstelling van buitenlanders, zwartwerk en zwartwerk als zelfstandige.

(...)”

13 Artikel 2 van de arbeidswet [OMISSIS] bepaalt het volgende:

„(...)”

3. Beleid ter ondersteuning van de werkgelegenheid: een reeks arbeidsmarktdiensten, maatregelen ter ondersteuning van de werkgelegenheid en andere economische en sociale maatregelen die worden toegepast om de

werkgelegenheid voor werkzoekenden te vergroten, werkloosheid terug te dringen en de negatieve gevolgen ervan te beperken.

4. Stelsel ter ondersteuning van de werkgelegenheid: een reeks wettelijke, economische, sociale en organisatorische maatregelen die worden toegepast om de werkgelegenheid voor werkzoekenden te ondersteunen.”

14 Artikel 12 van de arbeidswet [OMISSIS] luidt:

„(...)

2. Maatregelen ter ondersteuning van de werkgelegenheid omvatten:

1) actieve arbeidsmarktbeleidsmaatregelen;

2) programma's om de werkgelegenheid te vergroten.”

15 Artikel 13 van de arbeidswet [OMISSIS] bepaalt:

„(...)

2. Het beleid ter ondersteuning van de werkgelegenheid wordt uitgevoerd door:

1) de dienst voor arbeidsvoorziening, andere overheidsinstellingen en -organen;

(...)”

16 In artikel 16 van de arbeidswet [OMISSIS] staat het volgende te lezen:

„1. Het beleid ter ondersteuning van de werkgelegenheid wordt uitgevoerd door de dienst voor arbeidsvoorziening.

2. De dienst voor arbeidsvoorziening is een begrotingsinstelling die onder het ministerie van Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid ressorteert. De dienst voor arbeidsvoorziening heeft eigen bankrekeningen, een stempel met het wapen van de Litouwse Staat en een eigen naam.

3. De dienst voor arbeidsvoorziening:

1) verleent de in deze wet vastgestelde arbeidsmarktdiensten en voert de in deze wet vastgestelde actieve arbeidsmarktbeleidsmaatregelen en programma's ter verhoging van de werkgelegenheid uit;

(...)”

[OMISSIS] [bepaling die geen verband houdt met de prejudiciële vragen]
[OMISSIS]

17 Artikel 20 van de arbeidswet [OMISSIS] luidt:

„(...)

2. *De in deze wet vastgestelde actieve arbeidsmarktbeleidsmaatregelen en programma's ter verhoging van de werkgelegenheid zijn van toepassing op de volgende bij de dienst voor arbeidsvoorziening ingeschreven werkzoekenden:*

1) *werklozen;*

(...)”

18 Artikel 35 van de arbeidswet [OMISSIS] luidt als volgt:

„1. *Actieve arbeidsmarktbeleidsmaatregelen om werkzoekenden te helpen om hun inzetbaarheid te vergroten en vraag en aanbod op de arbeidsmarkt op elkaar af te stemmen, omvatten onder meer:*

1) *ondersteuning bij het leren:*

(...)”

19 Artikel 36 van de arbeidswet [OMISSIS] bepaalt het volgende:

„1. *De maatregelen op het gebied van ondersteuning bij het leren omvatten onder meer:*

1) *beroepsopleidingen;*

(...)”

20 Artikel 37 van de arbeidswet [OMISSIS] bepaalt:

„1. ***Beroepsopleidingen voor werklozen en werknemers worden georganiseerd in het kader van formele beroepsopleidingsprogramma's, onder de voorwaarden die zijn vastgelegd in een tripartiete of bilaterale overeenkomst.*** Er wordt een tripartiete overeenkomst gesloten tussen de dienst voor arbeidsvoorziening, een werkgever die een werkloze of werknemer in dienst zal nemen of een werknemer naar een hogere functie zal overplaatsen, en een werkloze of werknemer die in een vacante functie wordt tewerkgesteld. Wanneer werklozen in het kader van een formeel beroepsopleidingsprogramma worden uitgezonden om te studeren voor een beroep waarnaar veel vraag is overeenkomstig de arbeidsmarktprognoses van de dienst voor arbeidsvoorziening, of wanneer werknemers in het kader van een formeel beroepsopleidingsprogramma worden uitgezonden om te studeren voor een prioritair beroep zoals vastgesteld overeenkomstig de procedure die is vastgelegd door de regering van de Republiek Litouwen of door een door haar gemachtigde instelling, of wanneer werklozen een door de dienst voor arbeidsvoorziening aangeboden baan of een baan die ze zelf hebben gevonden willen gaan uitoefenen of als zelfstandige willen gaan werken, wordt een

bilaterale overeenkomst gesloten tussen de dienst voor arbeidsvoorziening en de werkloze of de werknemer.

(...)

3. *Beroepsopleidingen voor werklozen of werknemers worden verstrekt door een aanbieder van beroepsopleidingen die wordt gekozen door de werkloze of de werknemer of, in het geval van een tripartiete overeenkomst, in samenspraak met de werkgever. **Op basis van de in de leden 1 en 2 van dit artikel bedoelde overeenkomsten verstrekt de dienst voor arbeidsvoorziening aan de werkloze of werknemer een document waarbij de dienst zich ertoe verbindt het vermelde bedrag aan de door de werkloze of werknemer gekozen aanbieder van beroepsopleiding te betalen volgens de procedure die in de Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas (wet op de beroepsopleiding van de Republiek Litouwen) is vastgelegd voor de aangeboden beroepsopleiding.** Tussen de gekozen aanbieder van de beroepsopleiding en de werkloze of werknemer wordt een beroepsopleidingsovereenkomst gesloten in het kader waarvan de aanbieder van beroepsopleidingen de dienst voor arbeidsvoorziening maandelijks informatie verstrekt over de deelname van de werkloze of de werknemer aan het opleidingsprogramma. (...)*

5. *Beroepsopleidingen voor werklozen of werknemers kunnen worden gefinancierd uit de volgende bronnen:*

- 1) *begrotingsmiddelen van de Staat;*
- 2) *structuurfondsen van de Europese Unie en het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering;*

(...)

12. De dienst voor arbeidsvoorziening moet worden vergoed:

1) *door een werkloze die zonder gegronde reden verzaakt aan zijn verplichtingen zoals vastgesteld in de in de leden 1 en 2 van dit artikel bedoelde overeenkomsten, (...), [bepaling die geen verband houdt met de prejudiciële vragen] – voor alle door de dienst gemaakte kosten als bedoeld in lid 14 van dit artikel;*

(...)

13. *Werklozen die zonder gegronde reden verzaken aan hun contractuele verplichtingen als bedoeld in de leden 1 en 2 van dit artikel en die voor het eerst een bekwaamheid en/of kwalificatie hebben verworven overeenkomstig de in deze wet vastgestelde procedure, of werklozen die op basis van een bilaterale overeenkomst zijn uitgezonden om te studeren in het kader van een programma voor niet-formeel volwassenenonderwijs, zijn niet verplicht de in lid 14 van dit artikel bedoelde kosten aan de dienst voor arbeidsvoorziening terug te betalen.*

14. *De volgende door de dienst voor arbeidsvoorziening gemaakte kosten in verband met beroepsopleidingen moeten worden terugbetaald:*

- 1) *beroepsopleidingsdiensten;*
- 2) *de betaling van een opleidingsbeurs;*
- 3) *verplaatsingen van en naar de plaats van de beroepsopleiding;*
- 4) *accommodatie;*
- 5) *verplichte medische onderzoeken en vaccinaties tegen besmettelijke ziekten.*

15. *De in artikel 14 van dit artikel bedoelde kosten die door de partijen die de in de leden 1 en 2 van dit artikel bedoelde overeenkomsten hebben gesloten niet binnen de in die overeenkomsten vastgestelde termijnen aan de dienst voor arbeidsvoorziening zijn terugbetaald, worden teruggevorderd volgens de procedure van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering van de Republiek Litouwen.”*

III. Relevante feiten en ontwikkelingen in het geding

- 21 Op 9 mei 2022 heeft verzoekster met verweerder, die op dat moment werkloos was, een bilaterale overeenkomst gesloten voor het verstrekken van beroepsopleidingsdiensten aan verweerder in het kader van formele beroepsopleidingsprogramma's en voor de indienstneming van verweerder na afronding van de beroepsopleiding. De overeenkomst is gesloten op basis van door verzoekster opgestelde algemene voorwaarden. In het fysieke document van de overeenkomst waren individuele gegevens en voorwaarden met betrekking tot verweerder onderstreept, te weten de gegevens aan de hand waarvan verweerder kon worden geïdentificeerd, het soort beroepsopleiding, de titel van het programma en de kwalificatie en de functietitel.
- 22 In het kader van de bilaterale overeenkomst heeft verweerder zich er onder meer toe verbonden om tegen 31 december 2022 de modulaire beroepsopleiding tot PHP-programmeur te volgen (punt 2.1.1) om de kwalificatie van junior programmeur en/of de bekwaamheid (punt 2.1.2.1) te verwerven die vereist is voor aanstelling door middel van een arbeidsovereenkomst of op basis van een rechtsbetrekking die gelijkwaardig is aan een arbeidsverhouding (punt 2.1.2.1.1) of om als zelfstandige aan de slag te gaan (point 2.1.2.1.2). Overeenkomstig beding 2.3.1 van de bilaterale overeenkomst moet de werkloze aan de dienst voor arbeidsvoorziening alle in het kader van de beroepsopleiding gemaakte kosten terugbetalen indien hij de in de punten 2.1.1 tot en met 2.1.3 van de bilaterale overeenkomst vastgestelde verplichtingen niet is nagekomen of indien de werkloze zonder gegronde reden aan deze verplichtingen heeft verzaakt, behalve in de situatie zoals beschreven in de arbeidswet, waarin een persoon die voor het

eerst een kwalificatie heeft verworven overeenkomstig de in de wet vastgestelde procedure, de kosten niet hoeft terug te betalen.

- 23 De dienst voor arbeidsvoorziening heeft zich er in het kader van de bilaterale overeenkomst onder meer toe verbonden: de kosten voor het verwerven van de kwalificatie en/of bekwaamheid door de deelnemer aan de werkgelegenheidsmaatregel bij de door de deelnemer gekozen aanbieder van beroepsopleidingen te financieren (beding 3.1.2); de deelnemer aan de werkgelegenheidsmaatregel een maandelijkse beroepsopleidingsbeurs te betalen (beding 3.1.3); gedurende een periode van ten minste zes maanden na de afronding van de beroepsopleiding werkaanbiedingen te doen op basis van de verworven of verbeterde kwalificatie en/of bekwaamheid (beding 3.2).
- 24 Op 9 mei 2022 heeft de dienst voor arbeidsvoorziening verweerder een beroepsopleidingsvoucher verstrekt, onder vermelding dat deze voucher werd verstrekt met het oog op het verwerven van een kwalificatie (punt 2) en dat de beroepsopleiding werd gefinancierd in het kader van een formeel beroepsopleidingsprogramma, te weten een modulaire beroepsopleiding tot PHP-programmeur, voor een duur van 22,50 weken, 900 uur (punt 3), en dat de waarde van de beroepsopleidingsvoucher 2282,83 EUR bedroeg (punt 4).
- 25 Verweerder heeft op 11 mei 2022 een beroepsopleidingsovereenkomst gesloten met de derde UAB Baltijos technologijų institutas voor de formele beroepsopleiding van verweerder in het kader van de modulaire beroepsopleiding tot PHP-programmeur, 50 studiepunten, van 16 mei 2022 tot en met 24 oktober 2022, oftewel 900 uur opleiding, 113 opleidingsdagen, en voor de beoordeling van de tijdens de formele beroepsopleiding verworven competenties (punt 1).
- 26 Verzoekster heeft aan de derde 2 282,81 EUR betaald voor verweerders beroepsopleiding en heeft verweerder ook een beurs van 1 834,90 EUR uitbetaald.
- 27 Verweerder heeft een modulaire beroepsopleiding tot PHP-programmeur afgerond en in het kader daarvan competenties verworven. Op 17 oktober 2022 heeft hij een certificaat van leerresultaten ontvangen waarin onder andere werd aangegeven wanneer de bekwaamheidsbeoordeling zou plaatsvinden en werd uitgelegd dat de kwalificatie van junior programmeur alleen zou worden goedgekeurd indien hij zou slagen voor die beoordeling. Verweerder is op 25 april, 2 juni en 28 juli 2023 niet geslaagd voor de theoretische bekwaamheidsbeoordeling en heeft de kwalificatie van junior programmeur niet behaald.
- 28 In haar vordering van 31 juli 2023 heeft verzoekster aan verweerder meegedeeld dat de bilaterale overeenkomst op 24 juli 2023 was beëindigd en dat verweerder, aangezien hij zijn contractuele verplichtingen krachtens de punten 2.1, 2.1.2 en 2.1.2.1 van de bilaterale overeenkomst niet was nagekomen, verplicht was verzoekster een bedrag van 2 282,81 EUR voor de verstrekte opleidingsdiensten en 1 834,90 EUR voor de aan verweerder betaalde beurs terug te betalen.

- 29 Met haar vordering heeft verzoekster de Vilniaus miesto apylinkės teismas (rechter in eerste aanleg Vilnius, Litouwen) verzocht om verweerder te gelasten een schadevergoeding van 4 117,71 EUR te betalen, vermeerderd met 5 % rente per jaar over het toegekende bedrag vanaf de datum waarop de vordering bij de rechter is ingesteld tot de volledige uitvoering van het vonnis. Verzoekster voert aan dat verweerder, die zich er in het kader van de bilaterale overeenkomst toe had verbonden de kwalificatie van junior programmeur te behalen, zijn contractuele verplichtingen niet is nagekomen (door niet te slagen voor een bekwaamheidsbeoordeling) en derhalve overeenkomstig beding 2.3.1 van de bilaterale overeenkomst verplicht is om verzoekster te vergoeden voor de verliezen die zij heeft geleden door de derde te betalen voor het opleidingsprogramma van verweerder en verweerder een beurs te betalen.
- 30 Het geschil tussen partijen vindt zijn oorsprong in de uitlegging van de bilaterale overeenkomst – de partijen waren het oneens over de vraag of het, volgens de bepalingen van de overeenkomst, voldoende was dat verweerder de bekwaamheid had verworven die hem in staat stelde het betrokken werk uit te voeren, dan wel of ook een kwalificatie vereist was. Partijen hebben verschillende opvattingen over de in punt 2.1.2.1 van de bilaterale overeenkomst opgenomen verplichting van de deelnemer aan de werkgelegenheidsmaatregel, waarbij de gevolgen van niet-nakoming van deze verplichting zonder gegronde reden worden uiteengezet in beding 2.3.1 van de overeenkomst (de dienst voor arbeidsvoorziening vergoeden voor de geleden verliezen): volgens verzoekster betreft het een verplichting om een kwalificatie als programmeur te behalen, terwijl het volgens verweerder gaat om een verplichting om een kwalificatie en (of) een bekwaamheid te verwerven, hetgeen hij heeft gedaan.
- 31 Punt 2.1.2.1 van de bilaterale overeenkomst voorziet in de verplichting van verweerder om „die kwalificatie van junior programmeur of (en) die bekwaamheid” te verwerven. De kamer merkt op dat de bilaterale overeenkomst is gesloten met gebruikmaking van modelcontractbepalingen die vooraf door verzoekster waren opgesteld, waarin zaken waren onderstreept en waaraan voor het specifieke geval relevante informatie was toegevoegd. In het hoofdgeding werd in de modelcontractbepalingen verwezen naar de kwalificatie van junior programmeur, die was onderstreept, maar bleef het voegwoord „of (en)” in de overeenkomst staan en werd verwezen naar de mogelijkheid om de kwalificatie te behalen.
- 32 Na de zaak te hebben onderzocht, heeft de rechter in eerste aanleg de vordering van verzoekster volledig toegewezen. De rechter in eerste aanleg heeft de bilaterale overeenkomst, de beroepsopleidingsvoucher en de beroepsopleidingsovereenkomst met de derde beoordeeld en verklaard dat verweerder moest hebben begrepen dat hij een overeenkomst aanging voor een beroepsopleiding in het kader van het modulaire programma voor een beroepsopleiding tot PHP-programmeur en dat hij na afronding daarvan de kwalificatie van PHP-programmeur moest behalen (en niet eenvoudigweg een cursus in het kader van het opleidingsprogramma moest volgen en bekwaamheid

moest verwerven). Verweerder heeft zonder gegronde reden verzaakt aan de in de bilaterale overeenkomst neergelegde verplichting om binnen de in de overeenkomst vastgestelde termijn de kwalificatie van programmeur te verwerven en is dus contractueel aansprakelijk.

- 33 In het door verweerder ingestelde hoger beroep heeft de rechter het vonnis in eerste aanleg bevestigd. De rechter in hoger beroep heeft het oordeel van de rechter in eerste aanleg bevestigd en verklaard dat verweerder in het kader van de bilaterale overeenkomst verplicht was een kwalificatie (en geen bekwaamheid) te verwerven, maar dit niet heeft gedaan. De rechter in hoger beroep merkte op dat de verplichting van verweerder om verzoekster te vergoeden voor de door haar gemaakte kosten niet alleen is opgenomen in de arbeidswet, maar ook in de bilaterale overeenkomst (punt 2.3.1). Die verplichting houdt verband met de niet-nakoming, zonder gegronde reden, van de verplichting om de kwalificatie van de junior programmeur te verwerven (punt 2.1.2.1).
- 34 In de bij de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas aanhangige zaak rijst in de eerste plaats de vraag of de tussen de dienst voor arbeidsvoorziening en een werkloze gesloten overeenkomst voor het verstrekken van beroepsopleidingsdiensten als een consumentenovereenkomst moet worden aangemerkt en, zo ja, of punt 2.1.2.1 van de bilaterale overeenkomst, waarin is bepaald dat verweerder verplicht is de kwalificatie van junior programmeur en/of die bekwaamheid te verwerven, en punt 2.3.1 van de bilaterale overeenkomst, waarin is bepaald dat verweerder verplicht is de door de dienst voor arbeidsvoorziening gemaakte kosten terug te betalen indien zonder grondige reden aan de verplichting om de kwalificatie of (en) bekwaamheid te verwerven wordt verzaakt, niet oneerlijk zijn. De kamer is van oordeel de eerste vraag de toepassing van artikel 2, onder b) en c), van richtlijn 93/13 vereist en dat de inhoud daarvan niet geheel duidelijk is bij de toepassing van de rechtsleer van zowel de *acte clair* als de *acte éclairé*.

De kamer

oordeelt als volgt:

IV. Argumenten en standpunt van de verwijzende rechter in de prejudiciële beslissingsprocedure

- 35 Volgens de rechtspraak van het Hof dient de nationale rechter, in het kader van zijn taken krachtens de bepalingen van richtlijn 93/13, na te gaan of een contractueel beding dat het voorwerp vormt van het aan hem voorgelegde geding, binnen de werkingssfeer van die richtlijn valt (arrest van het Hof van 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing Zrt./Ferenc Schneider, C-137/08, punt 49). Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, is de nationale rechter gehouden ambtshalve te toetsen of een contractueel beding oneerlijk is zodra hij over de daartoe noodzakelijke gegevens, feitelijk en rechtens, beschikt (arresten van het Hof van 4 juni 2009, Pannon GSM Zrt./Erzsébet Sustikné Györfi, C-243/08 en 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing Zrt./Ferenc Schneider, C-137/08, punt 49).

- 36 De toetsing van oneerlijke bedingen in overeenkomsten geldt voor bedingen in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument (artikel 2, onder b) en c), van richtlijn 93/13) waarover niet afzonderlijk is onderhandeld (artikel 3 van richtlijn 93/13) en waarin geen dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn overgenomen (artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13).
- 37 Richtlijn 93/13 definieert de overeenkomsten waarop zij van toepassing is aan de hand van de hoedanigheid van de contractpartijen, naargelang zij in het kader van hun bedrijfs- of beroepsactiviteit handelen (arrest van 24 oktober 2024, Zabitoń, C-347/23, punt 24 en aldaar aangehaalde rechtspraak).
- 38 In de onderhavige zaak moet worden bepaald of verzoekster bij het verstrekken van diensten ter ondersteuning van de werkgelegenheid als handelaar heeft gehandeld en of verweerder, een werkloze die een kwalificatie wilde behalen en een baan wilde vinden, dus als consument heeft gehandeld bij het sluiten van de bilaterale overeenkomst voor het verstrekken van beroepsopleidingsdiensten van 9 mei 2022.
- 39 Ook zij erop gewezen dat hoewel de verplichting van de werkloze om de dienst voor arbeidsvoorziening terug te betalen in geval van niet-nakoming van de contractuele verplichtingen voortvloeit uit artikel 37, lid 12, van de arbeidswet, in die wet niet nader is bepaald welke niet-nakoming van contractuele verplichtingen aanleiding geeft tot een terugbetalingsverplichting; de wet bevat slechts een algemene bepaling op grond waarvan een werkloze die zijn contractuele verplichtingen niet nakomt de dienst voor arbeidsbemiddeling de in artikel 37, lid 14, van de arbeidswet genoemde gelden moet terugbetalen. Die rechtsregel wordt nader beschreven in de vooraf door de dienst voor arbeidsvoorziening vastgestelde modelcontractbepalingen, waarin de specifieke verplichtingen worden vermeld die aanleiding geven tot een verplichting voor de werkloze om gelden terug te betalen. Gelet op het voorgaande is de kamer van oordeel dat niet kan worden geconcludeerd dat in punt 2.3.1 van de bilaterale overeenkomst dwingende wettelijke bepalingen zijn overgenomen en dat de overeenkomst, indien deze als consumentenovereenkomst zou worden aangemerkt, derhalve binnen de werkingssfeer van richtlijn 93/13 zou vallen en met name ook ambtshalve door de kamer zou moeten worden beoordeeld wat het oneerlijke karakter ervan betreft. Dat standpunt wordt ook onderbouwd door de rechtspraak van het Hof, volgens welke een contractueel beding slechts een dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling kan „overnemen” in de zin van artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13 indien dit beding de normatieve inhoud van een op de betrokken overeenkomst van toepassing zijnde dwingende bepaling weergeeft, zodat het beding kan worden geacht concreet dezelfde rechtsregel tot uiting te brengen als die waarnaar in die dwingende bepaling wordt verwezen (zie arrest van 6 juli 2023, First Bank, C-593/22, punt 25). Bovendien belet niets de nationale rechters het oneerlijke karakter van bedingen in een overeenkomst tussen een consument en een verkoper te beoordelen in omstandigheden waarin de regeling slechts een algemeen kader vaststelt waarmee voor deze overeenkomst de rente kan worden bepaald, en er aan de verkoper een beoordelingsmarge wordt

gelaten (zie arrest van 30 mei 2024, UG/SC Raiffeisen Bank SA, C-176/23, punten 32-36).

Uitlegging van artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13

- 40 Voor de toepassing van richtlijn 93/13 wordt verstaan onder consument iedere natuurlijke persoon die bij onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt voor doeleinden die buiten zijn bedrijfs- of beroepsactiviteit vallen (artikel 2, onder b)). Het begrip „consument” in de zin van artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13 is een objectief begrip dat losstaat van de concrete kennis waarover de betrokkene kan beschikken, of van de informatie waarover die persoon werkelijk beschikt (arrest van 3 september 2015, Costea, C-110/14, punt 21).
- 41 Bovendien moet de hoedanigheid van „consument” van de betrokkene worden bepaald aan de hand van een functioneel criterium, namelijk of de contractuele verhouding in kwestie deel uitmaakt van activiteiten die niets vandoen hebben met de uitoefening van een beroep of een bedrijf (arrest van 8 juni 2023, Lyonesse Europe, C-455/21, punt 48 en aldaar aangehaalde rechtspraak). De hoedanigheid van „consument” van een persoon moet worden beoordeeld op het tijdstip waarop de betrokken overeenkomst is gesloten (zie in dat verband arresten van 9 juli 2020, Raiffeisen Bank en BRD Groupe Société Générale, C-698/18 en C-699/18, punt 73, en 24 oktober 2024, Zabitoň, C-347/23, punt 32).
- 42 Volgens de rechtspraak van het Hof geniet de consument bescherming als de zwakkere partij in de contractuele relatie; er wordt met andere woorden rekening gehouden met het feit dat de consument zich tegenover de handelaar in een zwakke onderhandelingspositie bevindt en over minder informatie dan laatstgenoemde beschikt. Dit leidt ertoe dat hij met de door de verkoper tevoren opgestelde voorwaarden instemt zonder op de inhoud daarvan invloed te kunnen uitoefenen (arrest van 21 maart 2019, Pouvin en Dijoux, C-590/17, punt 25 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Een ruime opvatting van het begrip „consument” in de zin van artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13 maakt het in voorkomend geval mogelijk om de bij deze richtlijn verleende bescherming te verzekeren voor alle natuurlijke personen die zich ten aanzien van de handelaar in een zwakke positie bevinden (zie in dat verband arrest van 24 oktober 2024, LB, JL/Getin Noble Bank S.A., C-347/23, punt 27 en aldaar aangehaalde rechtspraak).
- 43 In zijn arrest van 20 maart 2025 in zaak C-365/23 heeft het Hof verduidelijkt dat een persoon die bij de sluiting van een overeenkomst met betrekking tot het ondersteunen van de ontwikkeling en loopbaan van sporters de betrokken sport niet beroepsmatig uitoefende, niet de hoedanigheid van „consument” in de zin van artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13 verliest doordat hij tijdens de uitvoering van de overeenkomst een beroepssporter is geworden (punt 50). Op basis van deze uitlegging lijkt het erop dat personen die overeenkomsten sluiten zonder beroepssporters te zijn, maar die door middel van deze overeenkomsten onder meer hulp zoeken om beroepssporter te worden, als consumenten worden beschouwd in de zin van artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13.

- 44 De kamer betwijfelt of deze uitlegging met betrekking tot de aanmerking van personen die in de toekomst beroepssporter willen worden als consument ook kan worden toegepast in de onderhavige zaak, wanneer wordt beslist om werklozen die beroepskwalificaties willen verwerven al dan niet als consument aan te merken.
- 45 De kamer merkt op dat de overeenkomst in het hoofdgeding werd gesloten door een werkloze die, indien de overeenkomst naar behoren was uitgevoerd, de desbetreffende beroepskwalificatie zou hebben verworven, waardoor hij een beroepsactiviteit zou kunnen uitoefenen; verweerder streefde met andere woorden in weten een werkgelegenheidsgerelateerde doelstelling na, te weten een beroepskwalificatie te verwerven en op basis van die kwalificatie in dienst te worden genomen. Opgemerkt moet worden dat het hoofddoel van werklozen die zich tot de dienst voor arbeidsvoorziening wenden gewoonlijk verband houdt met de professionele doelstellingen van de betrokkene en met het verdienen van een inkomen, te weten een beroepskwalificatie te verwerven en op basis daarvan in dienst te worden genomen, of overheidssteun te krijgen bij het vinden van een baan op basis van een bestaande kwalificatie.
- 46 Volgens de kamer pleit deze uitlegging ervoor om personen die slechts een beroepskwalificatie willen verkrijgen maar bij het sluiten van de overeenkomst niet over een dergelijke kwalificatie beschikken, als consumenten te beschouwen. De door de dienst voor arbeidsvoorziening verrichte diensten ter ondersteuning van de werkgelegenheid moeten als sociale diensten worden beschouwd, aangezien de aard van de relatie verschilt van die in zaak C-365/23, waarin een persoon zelfstandig zijn professionele doelstellingen heeft nagestreefd en daartoe een overeenkomst heeft gesloten met een particulier voor de verrichting van diensten ter ondersteuning van de ontwikkeling en loopbaan van sporters.
- 47 Een werkloze is doorgaans echter sociaal kwetsbaar en bevindt zich onder meer in een zwakkere onderhandelingspositie en beschikt over minder informatie dan een overheidsinstelling die steun verleent aan deze groep personen; het is daarom van groot belang dat de voorwaarden van standaardovereenkomsten die worden gesloten niet oneerlijk zijn en dat zij met name duidelijk en begrijpelijk zijn opgesteld.
- 48 Hoewel de tussen partijen gesloten bilaterale overeenkomst in de onderhavige zaak volgens de kamer net zoals in het arrest van het Hof van 17 mei 2018 in zaak C-147/16 in wezen een financieringsovereenkomst is op grond waarvan de dienst voor arbeidsvoorziening, in uitvoering van de hem door de staat toevertrouwde taak het werkgelegenheidsbeleid ten uitvoer te leggen, de kosten van de beroepsopleiding van verweerder financiert en daarnaast een beurs betaalt en verweerder zich ertoe verbindt een opleiding te volgen en een beroepskwalificatie te verwerven, mag deze overeenkomst niet worden beoordeeld zonder rekening te houden met de aard van de rechtsbetrekking die aanleiding geeft tot de financiering.

- 49 Gelet op het voorgaande moet worden vermeld dat in de onderhavige zaak moet worden verduidelijkt of artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13 aldus moet worden uitgelegd dat een natuurlijke die met de dienst voor arbeidsvoorziening een overeenkomst sluit voor de organisatie (en financiering) van beroepsopleidingsdiensten als consument moet worden beschouwd in de zin van artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13.

Uitlegging van artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13

- 50 Volgens artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13 is een „verkoper” iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die bij onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt in het kader van zijn publiekrechtelijke of privaatrechtelijke beroepsactiviteit.
- 51 Uit de rechtspraak van het Hof blijkt dat het begrip „verkoper”, zoals gedefinieerd in artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13, een brede draagwijdte moet krijgen (arresten van 17 mei 2018, Karel de Grote, C-147/16, punten 47 en 48, en 30 mei 2013; Asbeek Brusse, C-488/11, punt 28 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Elke natuurlijke of rechtspersoon is een verkoper wanneer de overeenkomst verband houdt met zijn of haar beroepsmatige activiteit, ongeacht of de activiteit van particuliere dan wel publieke aard is en of er publiekrechtelijke lichamen bij betrokken zijn. Het al dan niet bestaan van een winstoogmerk is bovendien niet relevant voor de definitie van het begrip „verkoper” in de zin van die bepaling, aangezien taken van publieke aard en van algemeen belang vaak zonder winstoogmerk worden uitgeoefend (arresten Karel de Grote, C-147/16, punten 49-51, en Zentrale zur Bekämpfung des unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, punt 32).
- 52 Het Hof wijst er eveneens op dat het om een persoon als een verkoper te kunnen aanmerken niet noodzakelijk is dat de overeenkomst betrekking heeft op de hoofdactiviteit van de persoon, zodat deze dus ook betrekking kan hebben op een complementaire of nevenactiviteit (arresten van 21 maart 2019, Henri Pouvin en Marie Dijoux/Electricité de France, C-590/17, punt 37, en 21 maart 2019, Karel de Grote, C-147/16, punten 57 en 58). Daarom kan een krediet dat door een bedrijf aan zijn medewerkers wordt aangeboden of een krediet van een onderwijsinstelling aan een student bijvoorbeeld ook binnen de werkingssfeer vallen (Pouvin Dijoux, C-590/17; Karel de Grote, C-147/16).
- 53 De kamer merkt op dat het in het hoofdgeding gaat om de vraag of de dienst voor arbeidsvoorziening de hoedanigheid van handelaar (verkoper) heeft waarin is voorzien in artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13. Overeenkomstig artikel 16, lid 1, van de arbeidswet is de belangrijkste taak van de dienst voor arbeidsvoorziening een beleid ter ondersteuning van de werkgelegenheid te voeren, waartoe de dienst voor arbeidsvoorziening diverse arbeidsmarktdiensten verricht, zoals steun voor personen die beroepskwalificaties willen verwerven en/of steun aan personen die als zelfstandige willen gaan werken enzovoort.

- 54 In het hoofdgeding vervulde de dienst voor arbeidsvoorziening een taak van algemeen belang (socialezekerheidsbeleid) waarmee hij door de staat was belast, te weten de indienstneming van werklozen te bevorderen. Volgens de kamer zou de dienst voor arbeidsvoorziening, gelet op de eerder aangehaalde rechtspraak van het Hof, als handelaar kunnen worden aangemerkt voor de toetsing van de eerlijkheid van bedingen in consumentenovereenkomsten, aangezien hij een overeenkomst heeft gesloten die duidelijk verband houdt met zijn activiteiten, en zijn aspecten als het winstoogmerk, de hoedanigheid van overheidsinstelling of het feit in het hoofdgeding overheidsbeleid op het gebied van sociale zekerheid werd uitgevoerd, rechtens irrelevant. In geen van de aangehaalde arresten van het Hof werd echter een zaak behandeld die identiek is aan het hoofdgeding, waarin de overeenkomstsluitende partij die diensten verricht een begrotingsinstelling is die ressorteert onder een uitvoerende autoriteit (een ministerie) die een beleid ter ondersteuning van de werkgelegenheid uitvoert.
- 55 Gelet op het voorgaande moet worden verduidelijkt of artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13 aldus moet worden uitgelegd dat een dienst voor arbeidsvoorziening die met een werkloze een overeenkomst sluit voor de organisatie van diens beroepsopleiding, met inbegrip van de financiering van die opleiding, als verkoper moet worden beschouwd in de zin van artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13.

De kamer voor burgerlijke zaken van de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, Litouwen, [OMISSIS] [verwijzing naar bepalingen van het procedurerecht] [OMISSIS]

beschikt:

Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden de volgende prejudiciële vragen gesteld:

1. Moet artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13 aldus worden uitgelegd dat een natuurlijke persoon die met de dienst voor arbeidsvoorziening een overeenkomst sluit voor de verstrekking (en financiering) van beroepsopleidingsdiensten als consument moet worden beschouwd in de zin van artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13?
2. Moet artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13 aldus worden uitgelegd dat de dienst voor arbeidsvoorziening die met een werkloze een overeenkomst sluit voor de organisatie van diens beroepsopleiding, met inbegrip van de financiering van die opleiding, als verkoper moet worden beschouwd in de zin van artikel 2, onder c), van richtlijn 93/13?

[OMISSIS]

[standaardformule en samenstelling van het gerecht]